

APSTIPRINĀTS
ar Izglītības un zinātnes ministrijas
2004. gada 20. aprīļa
rīkojumu Nr. 241

PROFESIJAS STANDARTS

Reģistrācijas numurs PS 0241

Profesija Ritošā sastāva atslēdznieks

Kvalifikācijas līmenis 2

Nodarbinātības apraksts Ritošā sastāva atslēdznieks strādā ritošā sastāva ekspluatācijas un remonta uzņēmumos, veic ritošā sastāva tehnisko apkopi; montē, remontē, pārbauda, regulē ritošā sastāva agregātus un mezglus.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Novērtēt ritošā sastāva tehnisko stāvokli.	1.1. Noteikt: 1.1.1. ratiņu rāmja, bremžu sviru pārvada tehnisko stāvokli; 1.1.2. riteņpāru un gultņu mezglu tehnisko stāvokli; 1.1.3. autosakabes tehnisko stāvokli; 1.1.4. bremžu sistēmas, pneimatiskās piedziņas un smilts padeves sistēmu stāvokli; 1.1.5. dīzeļdzinēja ūdens, eļļas, degvielas, gaisa padeves sistēmas un dzesēšanas sistēmas tehnisko stāvokli.
2. Veikt ritošā sastāva tehnisko apkopi.	2.1. Veikt dīzeļdzinēja darbības pārbaudi pie ieslēgta un izslēgta dīzeļdzinēja. 2.2. Kontrolēt ūdens, eļļošanas, degvielas, bremzēšanas sistēmu ekspluatācijas parametrus. 2.3. Kontrolēt vilces elektrodzinēju reduktoru, to apvalku, motora asu gultņu stāvokli. 2.4. Novērst eļļas, ūdens, degvielas sūces un gaisa noplūdi savienojumos. 2.5. Nomainīt ekspluatācijas parametriem neatbilstošos bremžu klučus, regulēt bremžu cilindru kātu izgājienus pēc spēkā esošajām normām.
3. Veikt ritošā sastāva elektroiekārtu un spēka iekārtu pārbaudi.	3.1. Pārbaudīt un novērst bojājumus elektriskos aparātos un elektriskajās ķēdēs: 3.1.1. elektrisko aparātu kontaktos; 3.1.2. kopējā apgaismojuma sistēmā; 3.1.3. kontrolera, reversora, dīzeļa kloķvārpstas apgriezīnu regulatora elektrodzinēja kabeļu stiprinājumos.
4. Novērtēt bremžu sistēmas tehnisko stāvokli.	4.1. Pārbaudīt bremžu sistēmas darbību, novērst atklātos bojājumus. 4.2. Noregulēt bremžu mehānismu atbilstoši ritošā sastāva tehniskiem noteikumiem.
5. Ievērot darba drošības noteikumus.	5.1. Izpildīt dzelzceļa Tehniskās ekspluatācijas noteikumu, instrukciju un satiksmes drošības reglamentējošo dokumentu prasības. 5.2. Ievērot darba aizsardzības normatīvo aktu prasības.
6. Noteikt ritošā sastāva, tā agregātu un mezglu bojājumus.	6.1. Pēc ārējām pazīmēm (izskats, svešklauzde, ekspluatācijas šķidrums noplūde, darbības troksnis, mēraparātu rādījumi). 6.2. Prast izmantot nesagraujamās kontroles un diagnostikas ierīces un aparātus (magnētiskais defektoskops, aerometrs, indikators mērs u.c.).
7. Veikt aizzīmēšanu.	7.1. Veikt plaknisko aizzīmēšanu. 7.2. Veikt telpisko aizzīmēšanu.
8. Veikt metāla ciršana	8.1. Veikt rupjo un tīro apciršanu. 8.2. Veikt metāla pārciršanu. 8.3. Veikt sagatavju izciršanu no lokšņu metāla. 8.4. Veikt līkumotu eļļošanas kanālu un padziļinājumu izciršanu. 8.5. Veikt krāsaino metālu ciršanu. 8.6. Veikt čuguna cauruļu pārciršanu. 8.7. Veikt metāla ciršanu ar pneimatiskiem un elektriskiem instrumentiem.

9. Veikt metāla taisnošanu (izlāgošanu) un liekšanu.	9.1. Veikt metāla taisnošanu aukstā un karstā stāvoklī. 9.2. Veikt taisnošanu ar uzsildīšanu. 9.3. Strādāt ar taisnošanas velmju, preses un speciālām iekārtām ievērojot darba drošības noteikumus. 9.4. Veikt metināto izstrādājumu taisnošanu. 9.5. Veikt dažādu cauruļu liekšanu aukstā un karstā stāvoklī. 9.6. Veikt skavas liekšanu. 9.7. Veikt dubultstūreņa liekšanu.
10. Veikt metāla griešanu.	10.1. Veikt griešanu ar rokas grieznēm. 10.2. Veikt griešanu ar rokas metālzāģi. 10.3. Veikt cauruļu griešanu ar metālzāģi un cauruļgriezēju. 10.4. Strādāt ar mehāniskiem, elektriskiem un pneimatiskiem instrumentiem un speciālām iekārtām.
11. Veikt vīlēšanas un urbšanas darbus.	11.1. Veikt virsmas sagatavošanu, plakano un cilindrisko ārējo virsmu apvīlēšanu. 11.2. Veikt ieliektu un izliektu virsmu apvīlēšanu. 11.3. Veikt detaļu vīlēšanu rāmīšos, universālos, plakanparalēlos saspiedējos. 11.4. Veikt virsmu apdari. 11.5. Veikt urbumus dažādos materiālos, izmantojot svīkurbjus, tarkškus, rokas urbmašīnas, kā arī rokas elektriskās un pneimatiskās urbmašīnas, prast tās sagatavot darbam, iestatīšanu un apkopi.
12. Veikt vītnes griešanu.	12.1. Ar rokas vītņu griešanas instrumentiem veikt: 12.1.1. iekšējās vītnes iegriešanu; 12.1.2. ārējās vītnes uzgriešanu; 12.1.3. vītnes griešanu caurulēm. 12.2. Izmantot elektriskos un pneimatiskos vītņgriezējus, kā arī elektriskās un pneimatiskās urbmašīnas.
13. Veikt kniedēšanu.	13.1. Veikt kniedēšanu ar rokām un izmantojot pneimatiskos kniedēšanas veserus (elektriskos), kā arī ar izvelkamām kniedēm. 13.2. Izmantot pneimatiskās kniedēšanas mašīnas, preses un stangas. 13.3. Pārbaudīt kniedēto savienojumu kvalitāti. 13.4. Veikt blietēšanu.
14. Veikt pieslīpēšanu un lepēšanu.	14.1. Veikt detaļu, dažāda veida virsmu pieslīpēšanas un lepēšanas darbus, izmantojot speciālos instrumentus, materiālus un smērvielas (ziežvielas).
15. Veikt lodēšanu, līmēšanu.	15.1. Veikt dažādu materiālu neizjaucama savienojuma izveidošanu, izmantojot lodēšanas paņēmienus. 15.2. Veikt dažādu konstrukciju detaļu un dažādu marķu materiālu līmēšanas darbus, atbilstoši tehnoloģiskam
16. Izmantot ražošanas dokumentāciju.	16.1. Lasīt darba un kopsalikuma rasējumus. 16.2. Skicēt un rasēt vienkāršas detaļas. 16.3. Strādāt ar pielaižu un sēžu tabulām. 16.4. Veikt atslēdznieka darbus, atbilstoši darba tehnoloģijas secībai pēc tehnoloģiskām kartēm.
17. Noteikt darba kvalitāti.	17.1. Pārbaudīt apstrādāto virsmu raupjuma(nelīdzenuma) atbilstību rasējumam. 17.2. Pārbaudīt izmēru atbilstību rasējumam. 17.3. Pārbaudīt apstrādes virsmu kvalitāti.

18. Veikt palīgdarbus.	18.1. Pārvietot ar padeves un transporta ierīcēm, mehānismiem izejmateriālus, sagataves, detaļas, mehānisma mezglus. 18.2. Darboties ar vienkāršām attīrīšanas un mazgāšanas ierīcēm. 18.3. Pielietot hidrauliskos un elektromehāniskos domkratus.
------------------------	--

Īpašie faktori, kas raksturo darba vidi

- Organizatoriskie - darbs veicams komandā augstākas kvalifikācijas strādnieka, mehāniķa vadībā.
- Fizikālie – mitrums, pazemināta temperatūra (ziemas periodā), paaugstināta temperatūra (darbs dīzeļtelpā), elektromagnētiskais lauks, troksnis, vibrācija.
- Bioloģiskie - nav.
- Ķīmiskie - nav.

Īpašās prasības uzdevumu veikšanai – nav

Prasmes

Specifiskās prasmes profesijā	Kopīgās prasmes nozarē	Vispārējās prasmes/spējas
<ul style="list-style-type: none"> • Veikt atslēdznieka pamatdarbus. • Izmantot pielaižu un sēžu tabulas, izziņas materiālus. • Veikt detaļu taisnošanu un smalko apstrādi. • Veikt apstrādi, ievērojot izmēru precizitāti IT 10 - IT 14, negluduma augstumi līdz Ra 6.3. • Veikt ierīču detaļu taisnošanu, smalko piestrādi (slīpēšanu, pulēšanu, pielāgošanu). • Uzasināt instrumentus: <ul style="list-style-type: none"> – aizzīmēšanas velces; – punktsišus, cirtņus, urbjus; – metāla grieznes un citus. • Pielietot, iestatīt, regulēt kontroles un mērinstrumentus: bīdmērus, mikrometrus, indikatorus, leņķmērus, stūreņus, lekāla lineālus, kalibrus un šablonus. • Veikt ritošā sastāva tehnisko apkopi un remontu. • Veikt ritošā sastāva agregātu un mezglu remontu, izgatavošanu, montāžu, pārbaudi un regulēšanu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Strādāt ar kontroles un mērinstrumentiem (piemēram: bīdmēru, mikro metru, šabloniem, kalibriem). • Atšķirt metāla markas un prast pielietot. • Lasīt rasējumus. • Sagatavot detaļu skices. • Asināt darba instrumentu. • Strādāt ar metālapstrādes palīgieiņcēm un pamat darbgaldiem. • Izmantot un kopt rokas instrumentus, elektro-instrumentus. • Izmantot tehnoloģisko dokumentāciju. • Ievērot dzelzceļa tehniskās ekspluatācijas noteikumu prasības. • Ievērot ugunsdrošības noteikumu prasības. • Ievērot Darba aizsardzības noteikumu prasības. • Ievērot elektrodrošības noteikumu prasības. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunicēšanās spējas. • Spēja strādāt komandā. • Informācijas vākšana. • Problēmu risināšana. • Pirmās palīdzības sniegšana. • Vides aizsardzības noteikumu ievērošana. • Darba drošības noteikumu ievērošana. • Plānot un organizēt savu darbu. • Spēja pašizglītoties. • Ievērot iekšējās ugunsdrošības kārtības noteikumus. • Radoša pieeja darbam.

Zināšanas

Zināšanas	Zināšanu līmenis		
	Priekšstats	Izpratne	Pielietošana
Latviešu valoda, svešvaloda.			
Matemātika.			
Fizika.			
Kīmija.			
Metālapstrādes instrumenti, palīgierīces, darbgaldi, iekārtas.			
Atslēdznieka darba tehnoloģija.			
Pielaižu, sēžas, tehniskie mērījumi.			
Darba drošība un aizsardzība.			
Lietišķā informātika.			
Vides mācība.			
Ritošā sastāva uzbūve.			
Ritošā sastāva remonts.			
Ritošā sastāva bremzes.			
Tehniskās ekspluatācijas noteikumi.			
Vispārējais dzelzceļa kurss.			
Elektrotehnika.			
Rasēšana.			
Materiālmācība.			

Profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs:

- Jānis Eids – Ritošā sastāva Tehniskās daļas galvenais tehnologs;
- Ārijs Tuņķelis – Rīgas Dzelzceļnieku skolas profesionālo priekšmetu skolotājs;
- Mārīte Antoņēviča – Rīgas Dzelzceļnieku skolas direktora vietniece.

Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes eksperti:

- Ā. Jākobsone – Valsts akciju sabiedrības “Latvijas Dzelzceļš” Personāla attīstības daļas vadītāja;
- S. Semjonovs – Latvijas Dzelzceļnieku arodbiedrības priekšsēdētājs;
- V. Nikolajevs – Rīgas pašvaldības bezpeļņas organizācija SIA “Tramvaju un trolejbusu pārvaldes” Tehniskās daļas priekšnieks.